

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 52. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153320576320/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

tekismus 1536 ses Lejrteltene oppe til venstre, de er her bortfaldet. Til venstre ses en Mand med en Sten i Haanden: „og de førte ham som havde bandet udenfor Lejren og stenede ham ihjel, og Israels Børn gjorde, ligesom Herren havde befalet Mose“ (3. Mos. 24. 23). Træsnittet synes at være en Ændring af en gammel Illustration til 2. Bud (se Geffchen, anf. Skrift, Bilag S. 5).

Træsnittet til 3. Bud (S. 82) er — vistnok ved en Sætterfejl — ombyttet med Træsnittet til 1. Bøn, som findes S. 75 nf. Fejltagelsen er let forklarlig, idet begge Billeder fremstiller en Kirke, hvor den andægtige Menighed lytter til Præstens Ord. Denne Maade at illustrere det tredje Bud paa er gammel, men ny er den bibelske Tilsætning: Sabbatskænderen, der sanker Brænde paa Hviledagen (4. Mos. 15. 32).

For Udviklingen af Billedstoffet i religiøse Lærebøger er det oplysende at sammenligne en Pennetegning fra 15. Aarh. i et Haandskrift, hvor de ti Bud fremstilles i Billeder¹, med Træsnittet hos Luther og Palladius. Som Gengivelsen (S. 51) viser, ser man i det gamle Hdskr. ligeledes den prædikende Munk eller Præst og den lyttende Forsamling. Men forat ingen skal være i Tvivl om Meningen, holder paa den ene Side en Engel en Tavle med Indskriften: „Du salt feyern den sontag. Wenne dir's got wol geloneu mag“, og paa den anden Side frister Spilledjævlén og Drikkedjævlén Menneskene til Synd med de lokkende Ord: „Spelet und trinket und gehabet euch wol. Is komet was do komen sal“². I Luthers (og Palladius') Katekismus er Englen og Djævlene forsvundne, og den verdslige Last er ombyttet med den bibelske Lovovertrædelse.

Alligevel er det neppe Luther, der har valgt just dette Bibelsted til Illustration af 3. Bud. I sin store Katekismus havde han nemlig skrevet, at den ydre Helligholdelse af Sabbaten kun vedkom Jøderne; det hed her: „Dieser aüsserlichen Feier nach ist dies Gebot alleine den Juden gestelit . . . Darum gehet nu dies Gebot nach dem groben Verstand uns Christen nicht an“. Og dog henviser Billedet til et Bibelsted, hvor Gud befaler, at den, der har sanket Brænde paa Hviledagen, „skal miste sit Liv, og hele Menigheden skal stene ham ihjel“³.

¹ Cod. Heidelberg 438, gengivet in facsimile i Geffchens anf. Skr.

² Billedet er taget fra Facsimilegengivelsen hos Geffchen, men er her formindsket (2/3 Størrelse).

³ Jfr. Archiv f. Reformationsgeschichte I, 263.